

škola

Světové války
a socialismus téměř
úplně zahladily
vzpomínky
na tuto éru.

V České republice bylo zatím určeno 16 tak pravdě

V České republice bylo zatím určeno 16 druhů lanýžů. Z toho tři jsou kulinářsky ceněny. Lanýže však mají hodně tajemství a nikdy nelze dopředu s jistotou říci, zda daná lanýžárna bude lanýže skutečně plodit. Mnoho rizik spojených s pěstováním lanýžů však lze významně omezit a zvýšit

tak pravděpodobnost úspěchu. Pro úspěšné pěstování má u nás největší předpoklad lanýž letní, respektive jeho podforma lanýž burgundský *T.aestivum uncinatum*. A právě jeho výzkumu se věnuje laboratoř Českéholo lanýže, která nás dnešní školou pěstování provede.

/ KDE ZALOŽIT LANÝŽÁRNU?

První podmínkou předpokladu úspěchu

Konkrétně lanýž burgundský potřebuje:

Pro velké projekty lanýžáren je pak velmi

Prokypření - u malých projektů o několika sazenicích lze k prokypření použít rycí vidle. Půdu neobracet, stačí pouze vidlemi pozvednout.

Přidání vápence – V případě, že test prokázal nízký obsah vápníku, případně nízké pH, je nyní správný čas na jejich dodání do půdy. Ideální je použít český,

✓ OBOHACENÍ PŮDY ORGANIKOU

Jestliže test odhalil chybějící organiku v půdě, je třeba ji do půdy nyní doplnit.

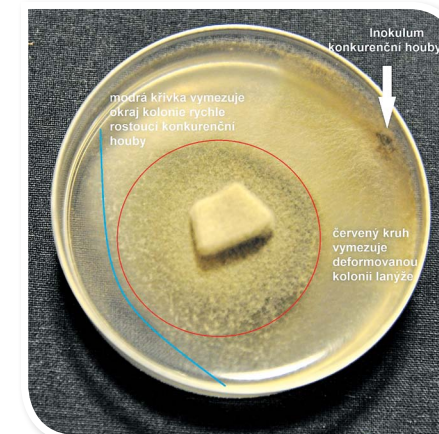
Velmi dobře se k tomu hodí štěpka z listnatých stromů. Štěpku použijeme na dvakrát. První částí rovnoměrně posypeme půdu lanýžárny. Druhou část si uložíme pro pozdější mulčování sazenic. Následně vápenec i štěpku do půdy zapravíme tak, aby byly pokud možno rovnoměrně promíseny do hloubky okolo 15 cm. V případě malých ploch si vystačíme opět s rýcím vidlem, motykou, případně použijeme hrábě.

Další zásadní podmínkou pro předpoklad zásadní chyby, která zře

Netestované, u kterých je pouze záruka, že je někdo očkoval, ale neví se, zda se to povedlo. Očkování sazenic lanýžem je velmi obtížná disciplína, a je tedy třeba počítat s tím, že se to velmi často nepovede. Tento druh sazenic je tak jakousi ruskou ruletou.

Mikroskopicky testované sazenice
jsou nabízeny pod různými názvy
certifikačních agentur. Proti netestovaným
je to velké zlepšení, nicméně technologie
tohoto testu připouští stále možnost
velké chybovosti. Pro představu se dle
dostupných informací testuje přibližně
10 sazenic z 500. Když test u 10 sazenic
vyjde, prohlásí se i zbývajících 490
sazenic za úspěšně očkovaných. To však
samozřejmě neodpovídá skutečnosti, jak
dokazují i naše laboratorní testy.
Oba předchozí typy sazenic tak mají

To je obrovské riziko, které se však za použití nejmodernějších vědeckých postupů dá značně snížit. Proto laboratoř Českého laněže vyvinula světově unikátní metodu genetického testování sazenic, kde se genetikou testuje každá

jednotlivá sazenice na přítomnost lanyžového mycelia. Tento test z prodeje spolehlivě vyloučí sazenice, na kterých se očkovaní lanyžem nepodařilo, i sazenice infikované konkurenčními houbami, které dokázaly lanyže ve školce v sadbovači vytešnit. Z principu tohoto testu se jedná o nejpřesnější možnou metodu současnosti pro ověření kvality očekovaných sazenic. Výsledkem testování genetickým testem jsou špičkové sazenice, kde každá získává od laboratoře Českého lanyže své jedinečné „rodné číslo“ a je poskytována záruka, že byla úspěšně očkovaná lanyžem, a má tedy skutečné šanci plodit lanyže.

Líska obecná – z výběru vhodných druhů je nejrychleji rostoucí. Proto pravděpodobnost, že se objeví lanýž, je již od pátého roku, spíše však v šestém či sedmém roce.

Habr obecný – začíná plodit nejdříve po osmém roce.

Dub letní, zimní – začíná plodit nejdříve po desátém roce, ale jsou případy, kdy začal plodit až po patnácti letech. Dle francouzských zdrojů, pokud se lanýžárna podaří a začne plodit, pohybuje se plodnost lanýžárny okolo třiceti let od zahájení produkce. První z produkce vystupuje líska, nejdéle plodí dub.

Záběr připravovaného filmu Český lanýž – lanýžárny „schované“ ve španělských horách.

Výsadba sazenic

Sazenice jsou vybavené zemním balem s lanýžovým myceliem prorostlým do kořenů. Díky tomu jsou sazenice schopné zvládnout výsadbu po celou sezonu. Ideální je však výsadba v obvyklých termínech na jaře a na podzim.

✓ PŘÍPRAVA SAZENICE NA VÝSADBU

Těsně před výsadbou již sazenice nezaléváme. Velké množství vody v balu by zapříčinilo zvýšenou tendenci k rozpadání balu. Na sázecí ploše uchováváme sazenice ve stínu a zátvěří.

Spon na našich výzkumných plochách používáme 3,2 m x 3,2 m. V zahraničí jsou časté i spony 4 m x 2,5 m. V případě nutnosti můžeme u lísky a habru spon zmenšit. Například pro zahrádkáře s menšími pozemky testujeme možnost vytvořit z habrů lanýžový živý plot. V tomto případě máme habry zasazené do řady s rozestupy 0,8 m. Na vyhodnocení úspěšnosti tohoto řešení je však zatím příliš brzy.

✓ VYVRTÁNÍ OTVORU

Pro hloubení děr se nám osvědčil půdní vrták průměru 30 cm. U malého počtu sazenic lze jámu vykopat rýčem a vykopanou půdu do sytky podoby následně upravit ručně. Hloubka jámy je cca 30 cm. Do výsadbové jámy pak ještě přidáme předem vypočtené množství vápence a přidáme část vyvrtané hlíny. Hlínu s vápencem promícháme.

✓ OCHRANA SAZENIC

Dle místních podmínek doporučujeme uvážit ochranu před okusem nadzemní části sazenice rukávem ze svařovaného pletiva. To poskytuje sazenicím vysokou míru ochrany. Naopak jeho nevýhodou jsou problémy v případě jeho pozdějšího odstraňování.

Na ochranu kořenů např. proti hryzcům se osvědčil „sáček“ z králíčího pletiva, musí však být **nezinkovaný**. To se dle výrobců do pěti let v půdě rozpadne a nebude škrtit sílíci kořeny. Průměr oka pletiva by měl být mezi 1–2 cm. Větším již prolezou mladí hryzci.

✓ POSTUP VÝSADBY

U rozbalovacího typu květináče květináč otevřeme a sazenici se zemním balem z něj posuneme do výsadbové jámy. Dle potřeby přidáváme do hlíny před přihnutím ještě vápenc. Hlínu v blízkosti sazenice upravujeme velmi jemně. Naproti všem zvyklostem hlínu přiléhající k sazenici nijak nestlačujeme, nebo na ni ani jinak tlakově nepůsobíme. Je však důležité, aby po celé ploše půda dolehla na zemní bal sazenice. Půdu utužíme důkladným zalitím. **Nezalévat chlorovanou vodou z vodovodu** nebo ji nechat před použitím 48 h odstát. Důvodem je, že v závislosti na koncentraci chloru ve vodě by mohlo dojít k ohrožení lanýžového mycelia. Počítáme s tím, že hlína po zalití slehne. Případný přebytek hlíny si tedy u jámy zatím ponecháme pro možnost jejího doplnění k sazenici.

✓ RUKÁV PROTI OKUSU ZVĚŘÍ

V případě, že jsme se rozhodli ho použít, nyní ho instalujeme. V případě rukávce ze svařovaného pletiva to lze mírným pootáčením a tlakem dolů, rukávec zasuneme cca 8 cm do nakypřené půdy sázecí jámy a následně hlínu z vnější strany rukávce přišlápneme.

✓ MULČOVACÍ PODLOŽKA

Výhodné je mulčování štěpkou z listnáčů, které lze kombinovat s podložkou z kartonové krabice (nebarvené, bez nápisů). Použití mulče po výsadbě udržuje sazenici v přirozené vlhkosti, zamezuje růstu plevelů a rozpadem obohacuje půdu o organiku.

Francouzský trh – lanýže jsou tříděny dle kvality.

Víte, že...

Lanýž burgundský je nyní ve volné přírodě celorepublikově přísně chráněn zákonem jako ohrožený druh. Sběr lanýžů ve volné přírodě je zakázán, a to dokonce pod pokutou až 50 000 Kč.

Asociaci Českého lanýže se podařilo prosadit legislativní změnu a 1. 3. 2023 nastal historický okamžik, kdy se lanýž stal oficiální zemědělskou plodinou České republiky. Každý milovník lanýžů si je tak může sám zkusit vypěstovat a na kulturně pěstovaných sazenicích má možnost je i „sklidit“.

Firmě Český lanýž servis se v jejich laboratoři podařilo vyvinout specializovaný genetický test přímo pro lanýžové sazenice. Jako jediní na světě nyní geneticky testují každou sazenici. Ta stojí ve velkoobchodu kolem 1000 Kč.

Lence Benešové (manželce autora článku) při výběru lanýžů na francouzském trhu pomáhají již i obě dcery.

Údržba lanýžárny

✓ ZÁLIVKA

V teplém a suchém počasí věnujeme zalévání sazenic velkou pozornost. Zejména první sezona je velmi důležitá. Jestliže již lanýžárna vstupuje do produkce, uvádějí zahraniční prameny, že zalivka přibližně v období od poloviny června do poloviny září (v případě, že v tyto měsíce nejsou přirozené dešťové srážky) zásadním způsobem zvyšuje množství a velikost lanýžů.

✓ SEKÁNÍ

V průběhu sezony je třeba trávu v okolí sazenic sekat, ještě lépe

mulčovat, aby sazenice nezarostly a nekonkurovala jim tráva. Posekanou trávu neodstraňujeme, pomůže nám zvyšovat organiku v půdě.

✓ PROVZDUŠŇOVÁNÍ

Zahraniční prameny doporučují v období mezi polovinou března až polovinou dubna půdu lanýžárny provzdušnit rotavátorem či kombinátorem. Jsou však i zastánci teorie, která je proti umělému narušování půdy lanýžárny. Objektivní srovnání výsledků obou metod zatím neexistuje.

Lov lanýžů

Lanýže se asi jako jediná houba nesbírají, ale skutečně loví. V případě, že vaše lanýžárna vstoupí do produkce, můžete se těšit na tento úžasný zážitek i vy.

Ideální je na lov využít psa. Na tento účel se dá poměrně snadno vycvičit jakýkoli pes s alespoň trochu dobrým čichem. Princip výcviku je velmi podobný v současnosti oblíbené disciplíně „Nosework“ (hledání skořice) atd... Lovná sezona lanýže burgundského je od poloviny září do poloviny ledna.

Záběr z připravovaného filmu Český lanýž – lov lanýžů je opravdu úžasný zážitek.

Veškeré popsané postupy vycházejí z vědomostí, které jsme získali vlastním vědeckým výzkumem, experimentováním i jako zkušenosti a doporučení od zahraničních vědců a pěstitelů. V případě, že s něčím z uvedeného nesouhlasíte, postupujte dle své osobní zkušenosti nebo intuice. Uvedené postupy nejsou konečné, ale průběžně dochází k jejich dalšímu inovování dle výsledků výzkumu, na kterém mají pomoci unikátních rodných čísel sazenic možnost se podílet i všichni naši klienti.

Přejeme vám, aby vám sazenice úspěšně rostly, přinášely radost a bohatou úrodu lanýžů. Tým Český lanýž servis www.ceskylanyz.cz